

Вяртанне да сябе

(“Дыялог”-04-2000)

*“Езус надобны да Свайго Айца, бо ў Яго, як і ў Айца, мацярынскае сэрца”
(Святая Тэрэза з Лізье)*

Сям'я пачынаецца з “Я”, упарадкаванню якога папярэднічала ўладкаванне сусвету. Нездарма на калоне антычнага храма ў Дэльфах былі накрэслены дзіўныя словы: “nosce te ipsum” - “пазнай самага сябе”. Аднабаковае захапленне чалавека даследаваннем сусвету прывяло да страты кантакту з тым, што бліжэй за ўсё - уласнай душой. Вяртанне да ўнутранага сусвету праз шчырае хрысціянства ёсць набыткам таго першапачатковага значэння “любові да самага сябе” (пар. Мр 12,31), якое было адабранае вонкавай навукай. Філософ-рамантык А.Шапэнгаўэр у XIX стагоддзі рашуча выступіў супраць рацыянальнай устаноўкі XVII стагоддзя, дадзенай Дэкартам - cogito ergo sum - і прапаноўваў сваю фармуліроўку самасвядомасці асобы - volo ergo sum - (жадаю, значыць, існую). Прыблізна ў той жа час дацкі тэолаг С. К'еркегор крытыкаваў пратэстанцкае рацыянальнае вучэнне, якое, паводле яго думкі, неабгрунтавана аблегчыла рэлігію, адкінуўшы ад яе таямніцу падсвядомага ў псіхалогіі чалавека, які мусіць ведаць свае духоўныя запатрабаванні, але, чамусьці, заўсёды супраціўляецца ім: “не разумею, што раблю, бо ня тое раблю, што хачу, але, што ненавіджу, тое раблю” (Рым 7,15).

Сапраўдная навука засяроджана на ўсім, што звязана з Богам. Св.Фома Аквінат яшчэ ў XIII стагоддзі развіў свяшчэнную дактрыну, якая вырашала суадносіны веры і розуму, пачуццяў і пазнання. Што да сям'і, то можна ўдакладніць: усё, што “ведае” і ўсе, што “хоча” муж, альбо жонка, альбо дзіця, мае сэнс толькі ў навяртанні чалавека да Бога і праз Яго да самага сябе. Тады ўсе ўчынкi, паводзіны чалавека атрымліваюць аб'ектыўную ацэнку толькі праз іх сувязь з кантактовым вынікам яго жыцця - шчасцем, якое мае толькі адзіную існасць асабістага “ш - часц - я” як часткі свайго Творцы.

Запатрабаванні душы ёсць значна большая таямніца, чым светапабудова: “якая - ж бо карысць чалавеку, калі ён здабудзе ўвесь свет, а душы сваёй пашкодзіць?” (Мц 16, 26). Унікальная асоба дзіцяці ўяўляе ў гэтым свеце адметную мішэнь для ўтварэння варожых пачуццяў да самага сябе, нахшталт маргінальнага матыву камуністычнага выхавання: “раньше думай о Родине, а потом о себе”, ці неўратычнага закліку “учиться, учиться и учиться”. З другога боку, безумоўная любоў да сябе немінуча з'явіцца ўражлівай мішэнню для цялесных шалмаванняў розуму: “ не хочу учиться, хочу жениться”. Як знайсці тую залатую сярэдзіну жыцця, пазнанне якога не прыносіла б “шмат тугі” (Ек 1, 18), а жаданне шчасця не засланылася б бытавымі праблемамі? На гэтае пытанне, як і на ўсе астатнія, адказвае Евангелле: “усё магчыма для веруючага” (Мр 9, 23).

Безупыннае дасканаленне Хрысціянскага сусвету патрабуе звышпрыроднага - яго намаганняў стварэння Царства Божага на зямлі, як і на Небе. Гэтая звышнатуральнасць змяшчае ў сабе ўсю любоў - Божую, бацькоўскую, сыноўнюю, мужчынскую, жаночую, братэрскую, таму па-рознаму выконваецца практыкуючымі супольнасцямі. У пратэстанцкіх сем'ях яна па-мужчынску актыўная, нават авантурная ў дасягненні дабрабыту, што праявілася, напрыклад, праз эміграцыю ў Амерыку. У праваслаўных - па-жаночку пасіўная, сузіральная, кансерватыўная. Здаецца, што менавіта ў каталіцкай сям'і звышпрыроднасць, пра якую гаворыць Фама Аквінат, неадкладна павінна змяшчаць актыўна-сузіральнае жыццё асобы, якая канцэнтруе ў сабе якасную меру мужчынскіх і жаночых памкненняў. У каталіцкай сям'і дастаткова дабрабыту, але не коштам авантуры, а коштам яе місіянерскага служэння людзям, што жывуць побач, незалежна ад іх матэрыяльных варункаў: “супольна, сужонкі як пара, бацькі і дзеці як сям'я павінны

спаўняць сваё служэнне Касцёлу і свету. Хрысціянская сям'я будзе таксама Валадарства Божае ў гісторыі праз штодзённую рэчаіснасць, акрэсленую і вызначаную яе жыццёвымі ўмовамі” (Ян Павел II. *Christifideles laici*, 52). Проста кажучы, “дзе нарадзіўся, там і згадзіўся”, зразумела, калі нарадзіўся ад Бога на шчасце людзям.

Такое жыццё сям'і, акрамя нябачнага, звышпрыроднага сэнсу, мае і натуральнае, прыдбанае жыццё, заснаванае на каханні сужонкаў праз іх цялесную еднасць. Цела таксама ахоплена спадзяваннем на ўваскрэсенне (пар. Рым 8, 11), якое праходзіць праз два вымярэнні - асабістае і эсхаталагічнае. Няўрымслівы эрас асабістага кахання ахалоджваецца эсхаталагічнай сузіральнасцю перспектывы суда Богага, імкненнем пазбегнуць граху і захаваць пачуццё шлюбу, у першую чаргу цнатлівага і толькі ў апошнюю - эратычнага. Яго індывідуальная *Я-агрэсіўнасць* мусіць падпарадкавацца супольнай *Мы-інтэграцыі* праз бласлаўлены шлюб як “з-люб”. Дарэчы, прыстаўка “з” заўсёды ўтварае сэнс супольнасці, лучнасці той ці іншай з'явы. Шчасце сям'і як Валадарства Богага і мучаніцтва як сродак яго дасягнення ўсё менш і менш пакідаюць месца эратычным забавам сужонкаў. Іх сталасць дазваляе прынесці гэтыя забавы на алтар “цела-паленняў” як скасавання сексуальнасці дзеля зацвярджэння свабоднай, а значыць, сексуальна нейтральнай асобы “у меру пэўнага ўзросту Хрыстовага” (пар. Эф 4, 13). Такая эсхаталагічна святая асоба пераходзіць да наступнага ўзроўню дасканаласці - шчаслівай гатоўнасці “больш даваць, чым браць” (Дзеян 20, 35). Менавіта на ўздыме дабрачыннасці праз ухваленую св. Аўгустынам “маўклівую любоў як голас Божы” адбываецца жаданае навяртанне чалавека да самаго сябе. Гэтае навяртанне надае пераможную ўпэўненасць сямейнай асобе і ўсяму яе сусвету.

Як навуковы спосаб пазнання самаго сябе прапаную чытачам псіхалагічны тэст, выпрабаваць які магчыма толькі тым, хто нераўнадушны да кахання і любові, бацькоўства, дзяцінства, сяброўства, уласнага жыцця і смерці. Дасланыя лісты з вынікамі “самадаведвання” стануць падставой для нашых далейшых дыялогаў. Дзеля гэтай мэты на старонках аркуша прапанаваны спалучэнні слоў і ліній давядзіце да скончаных сказаў і малюнкаў.

